

Vyskytná

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Pelhřimov

Nadmořská výška: 613 m n. m.

Počet obyvatel: 713

Adresa URL: www.vyskytna.cz

Okres: Pelhřimov

GPS souřadnice: 49.428164N, 15.365521E

První pís. zmínka: 1226 (798 let)

PSČ: 394 05

Památky a zajímavosti Vyskytná

Kostel Jména Panny Marie je nejstarší budovou v obci. V roce 1290 jej založil biskup Tobiáš z Bechyně. Rok založení potvrzuje vytesaný letopočet v žulovém kvádru na kostele. Podle dekorace místních zvonů byl kostel zasvěcen sv. Mikuláši až později byl zřejmě znovu vysvěcena a nese název Jména Panny Marie. Kostel byl postaven v gotickém stylu, z lomového kamene a kvádrů, zvenčí i zevnitř je zcela zachován. Budovu kostela tvoří jedna loď, jež je obdélníková, zesílená čtyřmi pilíři o jednom ústupku. Na jižní straně jsou tři goticky klenutá okna s původními kružbami. Na severní straně nejsou žádná okna ani opěrné pilíře. Presbytář je opřen pilíři o jednom ústupku a je trojboce uzavřen. Sakristie, která přiléhá k severní straně, byla původně románskou kapličkou. Je klenuta valenou klenbou s lunetami. Čelem k východu je zgotizované okénko, na němž jsou patrné románské zbytky. Vchod do kostela vede chrámovou předsíní, jež byla přistavěna v 18. století.

Hlavní oltář v presbytáři zobrazuje Zvěstování Panně Marii. Autorem je M.Kunzl z Českých Budějovic. Dva postraní oltáře nesou obrazy sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého.

Nástěné malby, fresky, které se vyskytovaly na vnitřní straně kostela, byly zabíleny. V nedávné době byly prováděny průzkumy a některé části byly odkryty.

Varhany jsou umístěny na kůru při západní stěně kostela a byly pořízeny v roce 1874, jsou ve stylu gotickém.

Cennou historickou památkou je náhrobek v podlaze sakristie, byly rozluštěny jen útržky nápisu psaného švabachem.

Východně od kostela se nachází márnice, jež je od nepaměti nazývána kostnice, nikdy se jí márnice neříkalo. Při opravě v roce 1953 zde byly nalezeny lidské kosti složené do hranice po celém prostoru márnice do hloubky přes jeden metr.

Pověst o kostele:

Vypráví se, že vůdce husitů Jan Žižka byl nedaleko Vyskytné snad u Branišova poražen a chtěl prý vyskytnský kostel srovnat ze země. Kostel omotal pevnými řetězy, zapřáhl všechny koně, avšak ať táhl z kterékoliv strany, nepodařilo se mu kostel zbořit. Nakonec ho nechal a dal jej husitům. Z rukou husitů přešel kostel zpět do rukou katolické církve.

Zvonice

Kdy byla postavena stará zvonice nikdo neví, zřejmě v 15. století. Do prvního patra je postavena z kamene, zbytek je dřevěný. Ani původní určení zvonice není známé. Jen pečlivé vykopávky by mohly poskytnout informace.

Dle pověsti by zde měl stát klášter. Zbylá věž dosti vzdálená od kostela a mohutnost zdiva ukazují, že zde

taková rezidence stát mohla. Roku 1766 bylo kolem zvonice kopáno a našlo se mnoho lebek, kostí a různých předmětů, ale i zasypané schody a celá pivovarská pec.

Ve zvonici je velmi zajímavá konstrukce stolice na zvony ze 17. století, která je pobitá kolem prkny. Ve zvonici jsou 2 zvony.

1) Prokop z roku 1555 – široký 100 cm, vysoký 80 cm. Švabachem je na něm napsáno „tento zvon byl udělán proto, aby lidé věděli kdy na Slovo boží se scházeti mají“ a další nápis „tento zvon dělán je ke cti a chvále Panu Bohu a ku připomínání Svatého Prokopa 1555“. Zvon zdobí reliéf sv. Prokopa a Mikuláše. Tento zvon je zapsán mezi památkami UNESCO. V roce 1999 byl předělán na elektrický pohon.

2) Maria z roku 1952 – „Umíráček“ s nápisem „Pomocnice křesťanů, oroduj za nás“. Zvoní se na něj ručně, pouze při úmrtí občana obce.

Zvony z roku 1484, 1528 a 1925 musely být odevzdány pro potřeby válečného průmyslu v I. a II. světové válce.

Jedna z pověstí o zvonu ve Vyskytné :

Jednou předla ve Vyskytné selka len když byla hotova, šla přízi vymáchat do rybníka. Když v rybníku přízi máchala, zamotala se jí náhle o něco těžkého. S velkou námahou táhla přízi z vody a jaké bylo její překvapení, když zjistila, že spolu s přízí vytáhla zvon. Honem utíkala na náves a svolala všechny sousedy. Ti hned zvon vytáhli, přenesli s velkou slávou ke zvonici a později jej vysvětili a zavěsili na dřevěnou zvonici. Když se zvon poprvé rozezvučel, měli všichni velikou radost, protože měl krásný hlas a byl slyšet daleko široko. Slyšeli ho až v Jihlavě a začali jej Vyskytenským závidět. Říkali, proč by měla tak malá vesnice mít lepší zvon než jejich velké město. Rozhodli se, že zvon ukradnou a tak se také jedné bouřlivé a tmavé noci stalo. Zvon odvezli do Jihlavy a zavěsili jej na věži u sv. Jakuba. Druhý den šli zvonit, ale jaké bylo jejich překvapení, zvon tam nebyl. Zato z Vyskytné se ozývalo krásné zvonění, neboť zvon uletěl zpět do dřevěné zvonice ve Vyskytné.

Fara

Vyskytenská fara se nachází v blízkosti budovy „nové školy“. Fara se připomíná od roku 1367, jako první farář je znám farář jménem Ondřej, v r. 1374 farář Jindřich, v r. 1378 Jan, v r. 1406

Šimon. Ne vždy však byla obsazena knězem. Fara svému účelu sloužila do roku 1946. Poté se budova využívala k různým účelům (školní jídelna, mateřská škola, knihovna, pošta). Z farských hospodářských budov (k faře patřilo až 40 ha polností) postavilo družstvo „Jednota“ obchodní dům, v přízemí hospodu a v přistavěném prvním poschodí bylo průmyslové zboží (1956-57). V roce 1963 byl předělán hostinec na prodejnu potravin. Z farské zahrady byla vybudována zahrada pro mateřskou školu. V původní budově fary se v současné době nachází pouze pošta.

K faře se vztahuje i pověst „O utopené svatbě“.

Škola

Podle archivních dokumentů se ve Vyskytné začalo vyučovat od roku 1722. V roce 1720 došlo k obnovení fary a byl zde dosazen farář. Učilo se po chalupách ve vsi, v panském dvoře na čp. 4. Nejstarší doložené jméno kantora je Pavel Augusta.

V 90. letech 18. století byla založena tzv. triviální škola při farním kostele.

V roce 1787 přišel do Vyskytné první zkoušený učitel Václav Svoboda a zároveň začaly přípravy ke stavbě školy. Vlastní stavba školy se uskutečnila v roce 1790. Stavěli poddaní z Vyskytné, Branišova, Jankova a Opatova podle rozpisu. Umístěna byla poblíž zvonice proti kostelu. V roce 1790 bylo do školy

zapsáno 115 dětí, docházelo jich pouze 57 a v letním běhu dokonce jen 33. Učitel Václav Svoboda byl jedním z těch učitelů, kteří šířením vzdělání přispěli k probuzení venkova, i když za cenu vlastní oběti.

V roce 1831 – 1840 se učilo na faře, protože školní budova byla po 40 letech užívání zcela zchátralá. Proto byla zbourána a na jejím místě postavena nová školní budova .

V r.1876 bylo povoleno otevřít 2. třídu ve Vyskytné v domě čp. 19, později v domě čp. 11. Od r. 1883 se začaly vyučovat ruční práce. Do školy zapsáno okolo 230 žáků a proto už dvoutřídka nestačila a začalo se jednat o trojtřídce.

V r. 1886 se škola přistavěla a od září 1887 se začalo učit ve 3. třídě. V roce 1910 zahájeno jednání o otevření 4. třídy, neboť přihlášeno bylo do školy až 264 žáků. Povoleno bylo vyučovat v místnosti u Fridrichovských čp. 120 od 1. 3. 1914.

Od roku 1945/46 zřízena měšťanská škola (obecná pro žáky 1-5. r. a měšťanská pro žáky 6-8. r.).

V roce 1966-67 provedena generální oprava školní budovy. Současně se začala stavět nová trojtřídní panelová škola pro 1. stupeň v prostoru za farou.

V r. 1975/76 začala stavba nové panelové školy a dne 27.8.1977 byla slavnostně otevřena.

V devadesátých letech však začal velký pokles žáků. V roce 1999/2000 klesl počet žáků pod 100, třídy na prvním stupni se musely sloučit.

V roce 2004 zrušen druhý stupeň, ve Vyskytné zůstává jen 1-5 tř.

Po přestěhování žáků do nové školy se do budovy staré školy přestěhovaly obecní úřad, lékař pro děti a dospělé, knihovna a později kadeřnice.

